SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian ze średniowiecza (język polski) Grupa A

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 966–1500

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

10 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jaki był dominujący język warstw wykształconych w średniowieczu?

(A) greka
(B) starofrancuski
(C) język hebrajski
(D) łacina

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które określenia odnoszą się w „Lamencie świętokrzyskim" do samej Maryi?

[A] „nieboga"
[B] „wybrany"
[C] „ubogiej żenie"
[D] „krasnym"
[E] „pełna smutku i żałości"

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących zakończenia i stanu zachowania tekstu „Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią".

1.	Śmierć przyznaje, że męczennice drżały przed nią ze strachu i błagały o litość.	**P**	**F**
2.	Ostatnie pytanie mistrza dotyczy lichwiarzy, którzy krzywdzą ubogich.	**P**	**F**
3.	Przekaz rękopiśmienny (płocki), na którym opiera się szkolne wydanie utworu, zachował się w całości i kończy się morałem narratora.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących form gramatycznych w „Lamencie świętokrzyskim".

1.	Forma „Gabryjele" to mianownik imienia archanioła.	**P**	**F**
2.	Forma „wisa" w wersie o głowie Syna to dawny odpowiednik współczesnego „wisi".	**P**	**F**
3.	Forma „rzekęcy" to dawny imiesłów przysłówkowy od czasownika „rzec" (dziś: mówiąc).	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj dawny wyraz z „Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią" do jego współczesnego znaczenia.

1. lice	...	A. uczeń
2. żak	...	B. mgnienie oka
3. ocemgnienie	...	C. dary
4. poczty	...	D. twarz

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Wybierz dawną formę czasownika 'wisieć' użytą w „Lamencie świętokrzyskim" w wersie o głowie Syna: Twoja główka krzywo (1) _____ – tę chciałaby Maryja podeprzeć.

(1) do wyboru: wisa / wisała / wiesza / zwisa

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Opisz, czym był moralitet i jaka była jego budowa.

Wyjaśnij charakterystykę moralitetu jako gatunku. (40-60 słów)

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Opisz główne różnice między stylem romańskim a gotyckim w architekturze.

Porównaj cechy obu stylów. (40-60 słów)

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Zinterpretuj zakończenie „Lamentu świętokrzyskiego": „Nie mam ani będę mieć jinego, Jedno ciebie, Synu, na krzyżu rozbitego". Co wyraża deklaracja Maryi i dlaczego utwór kończy się obrazem krzyża?

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Na podstawie „Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią" wyjaśnij, co autor krytykuje w postępowaniu części duchownych. Podaj dwa przykłady.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/sredniowiecze

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian ze średniowiecza (język polski) Grupa B

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 966–1500

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

10 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jakie są cztery cnoty kardynalne w filozofii średniowiecznej?

(A) wiara, nadzieja, miłość, miłosierdzie

(B) ubóstwo, czystość, posłuszeństwo, umartwienie

(C) roztropność, pokora, cierpliwość, pracowitość

(D) roztropność, sprawiedliwość, męstwo, umiarkowanie

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które cechy „Boskiej komedii" są typowe dla literatury średniowiecznej?

[A] Alegoryczność – postacie i miejsca mają znaczenie symboliczne

[B] Indywidualizm narratora, który opowiada o własnych przeżyciach

[C] Teocentryzm – Bóg jest najwyższą wartością i celem wędrówki

[D] Symbolika liczb, zwłaszcza liczby 3 i 9

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących zasięgu władzy Śmierci w „Rozmowie Mistrza Polikarpa ze Śmiercią".

1. Według Śmierci papieża traktuje ona łaskawiej niż najbiedniejszego żebraka.	**P**	**F**
2. Śmierć przyznaje, że nie ma władzy nad zwierzętami, takimi jak lisy, wilki i gęsi.	**P**	**F**
3. Śmierć przyznaje, że człowiek zamurowany lub ukryty w ziemi może się przed nią ocalić.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących pierwszego kręgu Piekła (pieśń IV).

1. Bladość na twarzy Wergiliusza przed zejściem do otchłani wynika, jak sam wyjaśnia, ze strachu.	**P**	**F**
2. Homer, Horacy, Owidiusz i Lukan przyjmują Dantego do swojego grona jako piątego poetę.	**P**	**F**
3. Wergiliusz mówi Dantemu, że sam należy do duchów przebywających w tym kręgu.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj wyraz z „Lamentu świętokrzyskiego" do jego kategorii gramatycznej.

1. rzekęcy	...	A. przysłówek stopnia
2. barzo	...	B. rzeczownik w wołaczu
3. Synku	...	C. imiesłów przysłówkowy
4. wszytki	...	D. zaimek uogólniający

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij na podstawie pieśni VIII Piekła: za bagnem Styksu Dante widzi czerwone od ognia mury i meczety piekielnego miasta, które Wergiliusz nazywa (1) _____

(1) do wyboru: Dis / Babilon / Niniwa / Sodoma

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Przedstaw, w jaki sposób mistrz Polikarp w „Rozmowie Mistrza Polikarpa ze Śmiercią" chce ukryć się przed Śmiercią, i jak Śmierć na to odpowiada.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał teocentryzm w epoce średniowiecza.

Opisz, jak teocentryzm wpływał na życie i kulturę średniowieczną. (40-60 słów)

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego Dante wybrał Wergiliusza na swojego przewodnika. Jakie znaczenie ma ten wybór w kontekście relacji średniowiecza ze starożytnością?

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Opisz wzorzec doskonałego władcy w średniowieczu.

Wyjaśnij, jakie cechy miał idealny władca średniowieczny. (40-60 słów)

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/sredniowiecze

Sprawdzian ze średniowiecza (język polski)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A, C, E**

3. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) wisa**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Moralitet to średniowieczny dramat o charakterze dydaktyczno-moralizatorskim. Jego bohaterem był przeciętny człowiek (Każdy/Jedermann). Przedstawiał walkę dobra i zła o ludzką duszę - dobro reprezentował anioł, zło diabeł. Postacie były alegoryczne, symbolizowały cnoty i przywary. Celem było pouczenie widzów o konsekwencjach grzechu i znaczeniu cnót dla zbawienia duszy.
Punktacja: definicja moralitetu jako dramatu dydaktycznego (1 pkt); wskazanie alegorycznej walki dobra ze złem (1 pkt)

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Styl romański charakteryzował się masywnością, grubymi murami, małymi oknami i łukiem półkolistym. Budowle pełniły funkcję obronną. Styl gotycki był przeciwieństwem - budowle strzeliste, smukłe, z wysokimi oknami wypełnionymi witrażami, łukiem ostrołukowym. Gotyk symbolizował dążenie ku niebu, ku Bogu. Romańskie kościoły były ciemne, gotyckie - pełne światła.
Punktacja: wskazanie cech stylu romańskiego (1 pkt); wskazanie cech stylu gotyckiego (1 pkt)

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Maryja mówi, że nie ma i nie będzie mieć nikogo innego oprócz ukrzyżowanego Syna – to powtórzenie myśli z początku („Jednegociem Syna miała"). Utwór kończy się obrazem krzyża, bo jest lamentem: zatrzymuje się w najboleśniejszej chwili, nie przynosi pocieszenia, tylko pozostawia odbiorcę z obrazem cierpienia matki i Syna.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie deklaracji: Syn jest jedynym dzieckiem i jedyną miłością Maryi, nikt go nie zastąpi (por. „Jednegociem Syna miała"); 1 pkt – funkcja zakończenia: kulminacja bólu, utwór zatrzymuje się na chwili męki (bez pocieszenia zmartwychwstaniem), co ma wzbudzić współczucie odbiorcy.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Autor krytykuje plebanów „s miąszą szyją, / Jiżto barzo piwo piją", czyli obżarstwo i pijaństwo duchownych. Piętnuje też złych mnichów, którzy uciekają z klasztoru i żyją według swojej woli, jeżdżą konno i biegają, zamiast przestrzegać reguły.
Punktacja: 1 pkt za każdy trafny przykład z tekstu (maks. 2): plebani z grubymi szyjami, którzy dużo piją piwa; źli mnisi uciekający z klasztoru i żyjący według własnej woli; mnich galopujący na koniu i przewracający kozły; odebranie opatowi kapicy, kożucha, płaszcza – krytyka zbytku. Maks. 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A, C, D**

3. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–C, 2–A, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) Dis**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Mistrz pyta, czy ujdzie Śmierci, jeśli schowa się w ziemi albo się zamuruje i postawi dobrą straż. Śmierć odpowiada, że może go nawet zakuć w żelazo i zakopać, a i tak go dosięgnie, bo „Nikt się przede mną nie skryje" – wchodzi nawet w lisie jamy.
Punktacja: 1 pkt – pomysły mistrza: schować się w ziemi, zamurować się, strzec się we dnie i w nocy, postawić dobrą straż. 1 pkt – odpowiedź Śmierci: może go zakuć w żelazo i zakopać w ziemi, a i tak go dosięgnie; nikt się przed nią nie skryje, nawet zwierzęta w norach. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Teocentryzm oznaczał, że Bóg był centrum wszystkich zainteresowań i działań człowieka. Wszystkie dziedziny życia - sztuka, literatura, nauka, polityka - były podporządkowane Bogu i jego chwale. Ludzie tworzyli i działali nie dla ziemskiej sławy, ale na chwałę Boga. Życie doczesne traktowano jako przygotowanie do życia wiecznego.
Punktacja: wskazanie, że Bóg był w centrum zainteresowań (1 pkt); wyjaśnienie podporządkowania wszystkich dziedzin życia Bogu (1 pkt)

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dante wybrał Wergiliusza z kilku powodów: 1) był autorem „Eneidy", epopei o Eneaszu, który również zstąpił do podziemnego świata – stanowi więc literacki precedens; 2) Wergiliusz był w średniowieczu uważany za największego poetę i wzór doskonałości stylu; 3) w IV Eklodze Wergiliusza widziano proroctwo o narodzinach Chrystusa, co czyniło go „najbliższym chrześcijaństwu" z pogan. Wybór ten pokazuje, że średniowiecze nie odrzucało starożytności, lecz widziało w niej „przedchrześcijańską mądrość" – rozum ludzki jako etap na drodze do wiary.
Punktacja: Wyjaśnienie, że Wergiliusz był autorem „Eneidy" (literacki precedens zstąpienia do podziemi) i/lub był uznawany za proroka Chrystusa w IV Eklodze, i/lub stanowił wzór doskonałości poetyckiej (1 pkt); omówienie szerszego znaczenia tego wyboru jako wyrazu średniowiecznego stosunku do starożytności — traktowania jej jako „przedchrześcijańskiej mądrości", gdzie rozum pogański jest etapem prowadzącym do wiary, a nie czymś odrzucanym (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Doskonały władca był następcą Boga na ziemi. Wszystkie jego działania miały na celu dobro ojczyzny i poddanych. Charakteryzowały go: mądrość, roztropność, sprawiedliwość, honor i wierność. Cenił lojalność poddanych. Miał kontakt z Bogiem poprzez sny i widzenia, dzięki czemu podejmował trafne decyzje. Był waleczny, pobożny i opiekuńczy wobec swoich ludzi.
Punktacja: wskazanie cech władcy (mądrość, sprawiedliwość) (1 pkt); podkreślenie roli Boga i troski o poddanych (1 pkt)

Skala ocen (orientacyjna, 21 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	19–21 pkt
dobry (4)	16–18 pkt
dostateczny (3)	11–15 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/sredniowiecze**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.